

WROCLAW

Elkargunerako hiri

Donostiarekin batera, Poloniako Wroclaw hiria Europako Kultur Hiriburu izango da 2016an. Behe Silesia eskualdean, Polonia hego-mendebaldean, 650.000 biztanle inguru ditu Wroclawek. 112 zubik lotzen dituzte Odra ibaiko hamabi irlak eta Behe Silesiako Venezia ezizenez ezaguna da horregatik. Wroclaweko historia kontatzea Europa erdialdearen historia koloretzu eta mingarria kontatzea da, erregimen eta herrialde ezberdinen menpe, etnia eta kultura anitzen elkargune.

| JONMIKEL INTSAUSTI |

Testua eta argazkiak

IX. MENDEAN, Slezan tribu eslaviarra Ostrów Tumski guneko gotorleku batean egonkortu zen. Herria txekiar lurraldeari gehitu zitzaion gero, baina 990. urtera arte ez zen Poloniako lurralde izan, Piast dinastiako Mieszko I.a printzeak eskuratu zuenean. 1336an Piast

Wroclaweko Rynek edo Merkatu plaza, Udaletxea ikusten dela.

dinastiako azken printzea hil eta Silesiako Dukerria Bohemiakoari gehitu zitzaion. 1527an, Luis erregea oinordekorik utzi gabe gudan hil ostean, Habsburgotarren Fernando dukea izendatu zuten errege, eta hiria Austriako Etxeko agintepera igaro zen. Baina

1741ean, Federiko II.a Handiak Behe Silesia konkistatu eta prusiarren esku geratu zen. 200 urtez, alemaniarren pean egon zen Wrocław, Breslau izenarekin bataiatua.

Bigarren Mundu Gerran suntsitua

Naziak 1933an agintera iritsi zirenean, hirian bizi ziren 20.000 bizilagun poloniarrei (judutarrekin batera) alde egiteko gonbitea luzatu zieten “adeitasunez”. Handik sei urtera, Bigarren Mundu Gerra piztu zen, alemanek Polonia okupatu zutenean. Breslauri biziki eragin zion gerrak: Errusiar Armada Gorria hiriaren ateetara hurbiltzen ari zelarik, 1945eko urtarrilaren 19an, Gauletier Hankek Breslau osorik ebakutzeko agindua eman zuen. Jendea trenez edo bestelako garraiobidez eramateko biderik ez zegoenez, oinez ateratzeko agindu zuen. Garai hartan milioi bat lagun inguru bizi zen han, Alemaniatik etorritako errefuxiatu askorekin batera, eta otsailaren 8rako, dagoneko 700.000 lagunek egin zuten ihes. Horietako 100.000 inguruk bizia galdu zuen bidean. 0 azpitik 16 graduko tenperaturetan, pertsonak eta animaliak akabatu zituen hotzak.

Hamalau asteko setioaren ondoren, sobietarren aurrean amore eman zuten alemaniarrek: Festung Breslau (Breslau Gotorlekua) izan zen Alemaniak utzitako azken hiria, 1945eko maiatzaren 6an. Gatazkan, Armada Gorriko 8.000 bat soldatu hil eta beste 55.000 zauritu ziren. Alemanek, gainera, hiriko eraikin ugari suntsitu zuten joan aurretik, nahiz eta prentsa naziak errusiarren bandalismoari egotzi sarraskia. Bigarren Mundu Gerra amaitu zenean, Europan larrien suntsitutako hirietako bat zen Wrocław.

1945ean, Breslau oinez ebakutzeko agindua eman zute. 700.000 lagunek egin zuten ihes eta horietako 100.000 inguruk bizia galdu zuen bidean, hotzak akabatu

1945eko uztail-abuztuan, garaileen nahiari jarraiki, Postdameko Konferentzian Polonia berriaren mugak erabaki eta sartalderantz 200 kilometro inguru mugitu zuten. Egun Lituania, Bielorrusia eta Ukrainiakoak diren lurak galdu eta Alemania ekialdekoak ziren lurak irabazi zituen. Halaxe itzuli zen Breslau, Wrocław izenarekin, poloniarren eskutara. Poloniaren zabalera %20 gutxiagotu

zen, eta muga lekualdatze horrek sei milioi lagun mugimendua eragin zuen. Gaur egun oraindik ere poloniar jatorriko biztanle asko bizi da orduan galdutako lur horietan.

Aldi berean, hirian bizi ziren alemanen lekualdatzea agindu zuten sobietarrek –ofizialki 1947ra arte iraun zuen lekualdatzeak—. Urte batetik bestera, 160.000 izatetik 67.000ra igaro zen kopurua. Eta alderantziz: 2.000 poloniar egotetik 150.000ra pasa ziren. 1945eko abuztu amaieran, alemanei hiria borondatez uzteko eskatzen zieten afixak agertu ziren Wrocławeko kaleetan. Britainiarren menpeko lurretara bidali zituzten, 1946ko abenduan britainiarrek aleman gehiago hartzeari uko egin zioten arte. Alemaniarren kontrako indarkeria eta bortxaketa ekintza ugari egin zituzten sobietar soldaduek.

Kultura anitzetako jendeak osatu zuen Wrocławeko biztanleria berria, hiria birpopulatzeko asmoz Lwów-etik (egun Ukrainiako Lviv), Wilno-tik (egun Lituaniako Vilnius) eta Poloniako Varsovia eta Poznan ingurutik etorri baitziren. %70 birrindurik zuten hiri arrotza aurkitu zuten. Era berean, Lwóweko unibertsitateko irakasle andana hurbildu zen, eta langile kualifikatuen faltak eraginda, langile

Ezker eskuin: Rynek plaza, 1893an; Odra ibaia, atzean Tumski zubia eta katedrala dituela; Katin estatua, sobietarrek tiro banaz hildako 22.000 zibil eta ofizialen omenez; eta tranbia hiriko kaleetan.

alemaniar trebatuak mantentzen saiatu zen poloniar patronala. Markatutako arroparekin bereizita, nagusiki jatekoaren truke egiten zuten lan alemanek. Finean, Babeleko dorrearen antzekoa zen Wrocław, gerrak sakabana-tuta familiaren bila etxerako bidean handik igarotzen zen nazionalitate ugariko jendearen bizitoki.

Aldaketen aurrean, Poloniako Gobernuak baino azkarrago erreakionatu zuen Eliza katolikoa. 1945eko abuztuan, Poloniaren eta Sobietar Errepublikak Sozialisten Batasunaren arteko ituna sinatu baino lau egun lehenago, eta Vatikanoren laguntzaz, Poloniako primatu August Hlond kardinala iritsi eta Alemaniako elizjendeari jakinarazi zion diozesiaren administrazioa bere gain hartuko zuela. Hilaren amaierarako, Karol Milik apaiza diozesi poloniarren administrazioa izendatu zuten.

1949an, agintariek Wrocław suntsitzeko eraiste prozesu planifikatua jarri zuten inda-

1949an, agintariek Wrocław suntsitzeko eraiste prozesu planifikatua jarri zuten indarrean, haren izaera germaniarra ezabatzearen

rean, haren izaera germaniarra ezabatzearen. Ofizialki egitasmoa zen bertako adreiluak biltzea eta berrerabiltzeko asmoz Varsoviara eta beste hainbat hiritako eraikin guneetara igortzea. Baina hondakin horien guztien artean, Wrocławeko biztanle berriek

izaera poloniarra indartzen zuten eliza eta eraikin publikoak berreraikitzeari ekin zioten. 1946an sortutako Berreraikitze Orokorraren Bulegoa zuten horretarako.

Kultur berpizkundea

Gerra osteko garaietan, bizilagunen ekimen sutsuz, kultur eskaintza biziki handitu zen. Benetako pizkundea, dena den, 1960ko hamarkadan jazo zen, eta modako hiri bihurtu zen Wrocław. 1966an ospatu zuten lehen aldiz Wratislavia Cantans jaialdia, gaur egun oraindik ere martxan dena.

Liskarrak, hala ere, ez ziren amaitu. Alemanen aurka egindako Armia Krajowa Herri Armadaren gisako taldeek agintari komunis-

NEVERMIND TRIO
Be

JORGE ABADIÁS
A Tablero

JUAN DE DIEGO "TRAKAS"
Erbestea

JERÓNIMO MARTÍN SEXTETO
Quinoa

HASIER OLEAGA
Cantus Caterva

ERRABAL JAZZ

94 PK. 20590 SORALUZE
Tel: +34 943 753 016
Mail: errabal@hotsak.com
www.hotsak.com/Errabal
www.errabaljazz.com

Joan Paulo II.a Aita Santu poloniarra erlijio-agintari bat baino gehiago izan da han. Ezkerrean, Wroclawko argazkia, Joan Paulo II.a hil zenean. Goian, Europar Batasunean sartzearen aldeko manifestazioa, hiriko kaleetan.

ten jazarpena pairatu zuten, eta judutarrak Poloniako hiri nagusietatik bota zituzten, tartean Wroclawetik, 1968an Israelgo Estatuak sortzearekin bat. Ondorioz, ordura arte biztanleriaren bigarren talde jendetsuena izan arren (20.000 bat lagun), kopuruak izugarri egin zuten behera.

1980an, Solidarność (Elkartasuna) sindikatuaren hastapenetan, Wroclaw makro-erregio indartsu baten bihotz bilakatu zen, eta Poloniako gainerako tokietan bezalatsu, tankeek bertako kaleak hartu zituzten, 1981eko abenduan. Solidarnośćeko 400 buruzagi atzeman zituzten eta Jaruzelski jeneralak gerra egoera ezarri zuen, 1983ko uztailaren 22ra arte iraun zuena.

Elizak erregimen komunistaren aurkako sostengua eman zion herriari, eta buru erlijioso baten rola baino boteretsuagoa izan zuen Joan Paulo II.a Aita Santuak. 1982ko uztailan, esaterako, Wroclaw bisitatu zuen Poloniara egindako bigarren bisitan eta atari zaballean 700.000 entzule gogotsurentzako meza eman zuen. 1997ko maiatzean bueltatu zen bertara, diskurtso askoz ekumenikoagoarekin.

Gertakari aipagarrienen artean, ezin ahaztu 1997ko uztailan Odra ibaiak gainezka egin zuela. Uholde handia jasan zuen Wroclaw

Ehunka milaka lagunen lekualdatzeak sortutako zauriek sendatu gabe jarraitzen dute oraindik, eta hainbat alemaniar arbasoen Breslauko etxeak berreskuratzen saiatu da

wek eta unerik larrietan urak bederatzi metroko garaiera hartu zuen. Ostrów Tumski uhartea salbatzeko ahaleginak egin ziren, baina hiriaren ia heren bat ur azpian geratu zen eta jendea, etxe barruan inkomunikaturik. Jatekoa eta edatekoa helikopteroz banatu behar izan zen.

Wroclaw XXI. mendean

Gaur, industria eta ekonomia arloetan eragin handiena duen hiria da Polonian, Varsoviaren atzetik. Bertan egoitza dute Europako eta munduko multinazional nagusiek. Kulturen ere, ez dira gutxi antolatzen dituzten egitasmoak, Aktore Abeslarien Jaialdia, Antzerki Irekiko Nazioarteko Jaialdia, Katedralaren Irlako Gauak edota Nazioarteko Marrazki Hiru Urtekoa lekuko.

Egia da baita ere, ehunka milaka lagunen lekualdatzeak sortutako zauriek sendatu gabe jarraitzen dutela oraindik, eta hainbat alemaniar arbasoen Breslauko etxeak berreskuratzen saiatu dela. Baina iragan alemaniarra bere egiteko gai izan da Wroclaw, izena eta izan indartuz. *Miasto spotkań* da hiriaren lema, “Elkargunerako hiri”. Behe Silesiako Veneziaren historiari eta orainari erreparatuta, lema aproposa, dudarik gabe. ■

hainbat alemaniar arbasoen Breslauko etxeak berreskuratzen saiatu dela. Baina iragan alemaniarra bere egiteko gai izan da Wroclaw, izena eta izan indartuz. *Miasto spotkań* da hiriaren lema, “Elkargunerako hiri”. Behe Silesiako Veneziaren historiari eta orainari erreparatuta, lema aproposa, dudarik gabe. ■

Wroclawi buruzko informazio gehiago jaso nahi izanez gero, erreportaje osatua igo dugu webgunera.

